СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНІЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 281. Джерзи Сити, Н. Дж., пятниця, 3. грудня, 1926. VOL. XXXIV. No. 281. Jersey City, N. J., Friday, December 3. 1926. THREE CENTS.

ПРОГИБІЦІЯ В ОНТАРІО ЗАВАЛИЛАСЯ

УПАДОК ЇЇ ПО 10 ЛІТАХ БОРОТЬБИ ВВАЖАЮТЬ ВЕЛИКОЮ СЕНЗАЦІЄЮ.

ТОРОНТО, Онтаріо, Канада, 1. грудня. — Вибори в канадійській провінції Онтаріо дали повну побіду консервативній партії над ліберальною та завалили прогибіцію мимо завзятої опозиції її прихильників.

Консерватів вийшло 57, лібералів усего 14, поступовців 10. На чисто прогибіційну програму вийшов усего 1 кандидат. З так званої робітничої партії вийшов 1 посол.

На місци прогибіції заведеться тепер державний заряд торговлею горівки.

РОСПРАВА ПРОТИ БУВШОГО МІНІСТРА.

ВАШИНГТОН, 1. грудня. — Прокураторія, яка обжалову бувшого міністра Фола й нафтового підприємця Догені за змову проти уряду, перестала переслухувати доводових свідків. Адвокати обжалованих стали покликати свідків, щоби доказати, що тут не Фол і Догені змовлялися шахрувати уряд, але урядники змовилися проти обжалованих.

АМЕРИКА НЕ МОЖЕ РІШАТИ СВАРКИ МЕЖИ ЧІЛЄ А ПЕРУ.

ВАШИНГТОН, 1. грудня. — Американський уряд, якого уряди американських республик Чілє й Перу покликали на розємного суддю в сварці межи ними за Такну й Арiку, заявив, що він не бачить иннего виходу зі ситуації, як хиба те, щоби предмет спору продати Болівії.

ПРОЦЕС ЗА ВБИЙСТВО ГОЛА.

СОМЕРВИЛ, Ню Джерзі, 1. грудня. — Прокураторія старалася добитись від суду розвязання лави присяжних суддів як невідповідних, і тим самим розвязати теперішню росправу. Судья однак заявив, що він не бачить причини розвязувати присяжних. З огляду на те адвокати оборони стали сейчас виголошувати своє „резуме". Вирок відай западе завтра.

ДЕПОРТОВАНО ДЕСЯТЬ ТИСЯЧ БЕЗПРАВНИХ ІМІҐРАНТІВ.

ВАШИНГТОН, 1. грудня. — Повний звіт департаменту праці про висилку безправних іміґрантів, показує, що в минувшім фінансовім році депортовано зі Злучених Держав 10,904 чужинців за те, що вони не мали тут права перебування.

Се значить, що в сьому році виправлено о 1,400 осіб більше, як в 1925. році.

До Злучених Держав не допущено рівночасно 20,550 осіб. Близько 86 процентів з того відправлено з границь Канади і Мексика.

ПРО ПИТАННЄ МАТЕРИНЬСТВА.

БОЛТИМОР, Меріленд, 1. грудня. — На конференції, уряджений Американським Товариством Досліду Дитини, виголосила цікавий відчит др. Флоренс Бембергер, професорка виховання на університеті Джана Гапкинса.

Ся учена розділила в своїм відчиті жінки на дві групи: на тих, які повинні мати діти, і такі, які їх не повинні мати. На її думку, жінки, які не хочуть покинути товариского життя для материньства, не повинні мати дітий, бо для виховання дитини найважнійшим періодом є вік до 6 року життя. Коли мати не має часу займатися дитиною, дитина перебуває весь сей час звичайно з глупими, а то й злобними, няньками.

СУД НАД МЕКСИКАНСЬКИМ ЕПИСКОПОМ.

МЕКСИКО, 1. грудня. — Нині суджено тут за державну зраду католицького епископа Сарате. Прокураторія закидувала йому, що він не послухав реліґійних роспорядків уряду.

Епископа звільнено від закиду державної зради, але засуджено за непослух урядови. Присуд за сю провину має видати на нього низчий суд.

НЕ ХОЧУТЬ ПУСТИТИ ДО АМЕРИКИ АМЕРИКАНСЬКОГО ГОРОЖАНИНА.

НЮ ЙОРК, 1. грудня. — На французькім кораблі Паріс приїхав нині сюди Джан Маркович з женою й зі своїми 8 дітьми. Домагається він допущення до Америки на тій основі, що і він і його жена є американськими горожанами, бо вони обоє родилися в Америці. Маючи ледво кілька літ віку, вони виїхали зі своїми родичами до Росії. Вони не знають англійської мови, але заявляють, що мимо сього вони мають право до американського горожаньства.

ВИПИВ НА ВІДВАГУ І НЕ ДІСТАВ КАРИ.

НЮ ЙОРК, 1. грудня. — Перед судом у Бруклині ставав нині обжалований за неприличне поведенне супроти одної знакомої женщини купець Фред Сусман. Обжалований спізнився на росправу, і судья сейчас спитав його за пояснення свого спізнення. На се обжалований заявив:

„Я скажу отверто панови судї, як се сталося. Я не мав відваги станути на суд, і тому, щоби набратися відваги, я пішов напитися келїшок або два. Салун, у якому я можу дістати келїшок, був замкнений, і мені взяло доброї пів години найти другий. А щодо самої справи, за яку тут стаю, то правда, що я пришов до крамниці пані Розенберг та потягнув її повід бороду, але вона знає, що я її добрий знакомий і нічого злого під сим не думав."

На се судья заявив: „Я бачу, що ви говорите правду. Я засуджую вас за неприличне поведенне, але вас не покараю."

ЗАВОДЯТЬ ОБЕЗПЕЧЕННЄ ДЛЯ ЛЕТУНІВ.

ГАРТФОРД, Конетикат, 29. листопада. — Асекураційне підприємство Тревелерз Іншуренс Ко. заповідає, що з днем 1. грудня сього року заведеться обезпечуванне летунів на случай випадків. Обезпечуватися буде лишень летунів, які мають летничі лайсенси до їзджения або вожения пасажирів та товарів.

УКРАЇНІЗАЦІЯ ШКІЛ ТА ПОЛІТОСВІТНІХ УСТАНОВ НА ВОРОНІЖЧИНІ.

По багатьох районах українське населення є переважною більшостю. За офіційною статистикою відсоткове співвідношення по окремих районах ось таке:

Миколаївський район Українців 92%, Волоконівський 71%, Уразівський 62%, Ливенський 59.36%, Венделівський 56%, Микитівський 67%, Погрімський 50%, Валуйський 9.46%.

Тут ми бачимо, що тільки в одному Валуйському районі 9.46% Українців проти Росіян, по решті-ж районах Українців більше за Росіян. Не зважаючи на це, освітня робота серед українського населення провадиться мляво.

Населення Воронїзького повіту одноголосно на загальних зібраннях ухвалює постанови про українізацію шкіл, політосвітніх установ, радянського апарату. Немає жадного випадку, щоб населення відхилило питання українізації шкіл, або яких инших установ.

Повітовий виконком порушив перед Губвиконкомом питання про українізацію установ, в першу чергу в Миколаївському, Волоконівському та частині Уразівського районів.

З ГАЛУЗИ ЕЛЕКТРОБУДІВНИЦТВА.

Будування нової електростації в Київі „Паробуд" на 20 тисяч кільоват іде прискореним темпом. Через гарну погоду встигли вже останніми днями закінчити кістяк будівлі стації.

Щоб прискорити темп будування, найближчими днями мають розгорнути роботу по майстернях стації, де протягом зими підготовлять всі залізні приладдя для нової стації.

Житомирський Окрплян погодився з пляном будування в Житомирі нової електростації на 1000 кільоват-годин. За цим пляном нова стація буде кількаразів міцніша за ту, що є в Житомирі тепер.

Нову стацію буде збудовано на березі річки Тетерева.

Президія Зінов'ївського окрвиконкому затвердила плян спорудження районної електростації.

Ця стація буде обслуговувати всю місцеву промисловість, а також потреби сіл, що знаходяться довкруги. Зінов'ївського Аучем у 20 верств і коштуватиме 2 мільони карб. Передбачається одержати великий кредит в електробанкові. З коштів місцевого буджету буде відпущено в 1926—27 р. та 1927—28 роках 800,000 карбованців.

ПЛЯН РОБІТ ДНІПРЕЛЬСТАНУ.

Інжинїри Дніпрельстану зазначили, що після видання Союзним урядом декрету про початок роботи на Дніпрельстані в біжучому році, в січні 1927 року до Кічкаса переїде управління Дніпрельстану.

В Кічкасі тоді почнеться підготовка помешкань для житла та складів.

До весни провадитимуться рисовні роботи, а на весні почнеться будування на скелі „Богатир" тимчасової електростації на 10. тис. кін. сил, що зможе цілком задовольнити потребу в енергії заводів Запоріжжя. Перший агрегат цієї стації почне працювати вже з осени.

Одночасно підготовлятиметься місце для греблі.

„З острівка, що лежить посеред Дніпра, через який пройде гребля, — зазначують інжинїри, — ми сильною струєю води змиємо мягкий ґрунт. Як тільки зійде вода, почнемо будівлю фундаменту під греблю, зробимо перемичку на половині Дніпра''.

Щодо острова Хортиці, то за одним проєктом острів буде перетворено у величезний парк для майбутнього великого промислового міста, яким стане тоді Запоріжжя. За другим проєктом, на острові, в південній його частині будуватимуть заводи, а в північній — помешкання для житла.

Кічкаський міст доведеться зняти. Замісць нього буде збудовано два менші мости: з лівого берега на Хортицю та з Хортиці — на правий беріг.

Стація розрахована на 300 тисяч кінських сил, на 7 турбін по 30 тис. кін. сил (одна резерва). Турбіни, на думку інжинїрів, доведеться замовити або в Швеції, або в Америці. Устаткування тимчасової стації можна цілком замовити на радянськім терені.

Щодо будівельних матеріялів, то всі вони — пісок, гравій, обличковий камінь та инш. Все це є поблизу майбутнього будівництва. На будівництві працюватимуть 4—5 тисяч робітників, що їх прийматимуть на роботу ступнево, в міру потреби.

РАДІОСТАЦІЯ НАРКОМОСУ УСРР.

Роспочала свою роботу широкомовна радіостація Наркомосу. Передача виходить далеко за межі України. Стація буде передавати, крім робітничих, селянських, кооперативних і инших газет, концертів і опер, ще й ріжні лекції з ріжних галузей знання, з української мови, літератури, есперанто, а також ріжні консультації (земельна справа, культосвіта, то-що).

ПАМЯТИ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ.

Як відомо, в Ялті довгий час жили: українські письменники Леся Українка, а С. Руданський там і помер. З ініціятиви ВУАН на будинках, де жили письменники, буде вивішено меморіяльну дошку з написами українською та татарською мовами.

УКРАЇНІЗАЦІЯ МАСОВОЇ КУЛЬТОСВІТНЬОЇ РОБОТИ.

Центральна комісія українізації при ВУРПС-і заслухала доклад культвідділу про масову культроботу профсоюзів.

Комісія визнає, що в запровадженню українізації культроботи, зокрема роботи ВУРПС-у є значні досягнення — збільшується питома вага української книжки по книгозбірнях, поширюється вживання української мови в клюбах, видається програма та підручники профграмоти, готується до друку серія профлітератури, жива газета українською мовою та инш.

Одночасно комісія підкреслює, що це тільки перші кроки союзів в галузі українізації.

Комісія визнала за необхідне протягом грудня—січня обслідувати українізацію культроботи і звернути увагу союзів металістів, гірників, механіків, радторгслужбовців та друкарів на необхідність уживати українізацію.

Комісія ухвалила заходи щодо поліпшення та поширення репертуару художніх гуртків, особливо щодо притягнення кваліфікованих робітників українських театрів, хорових капель та літературних робітників до керування цією роботою по клюбах.

Багато уваги звернено комісією на видання бібліографічного бюлетеню та українізацію бібліотечних робітників.

Незабаром в журналі „Робітничий Клюб" українізується відділ масової роботи, куди передбачається притягнути низку українських письменників.

На прикінці ухвалено збільшити видання української літератури в видавництві „Український робітник".

ДВАДЦЯТИРІЧНИЙ ЮВИЛЕЙ ЛІТЕРАТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТИ Д. ЗАГУЛА.

У Київі відбудося урочисте шанування українського поета Дмитра Загула з приводу 20-літної літературної діяльности. Поза декількох збірників і віршованих творів, Д. Загул ще до того й літературний критик і перекладач. Народився він 1890 р. на Буковині. 1915 р. з наказу російських военних властей його було вивезено до Росії. Жив він на Київщині, працював як учитель, приймаючи активну участь в громадській роботі.

НАПЕРЕДОДНІ ЮВИЛЕЮ АКАД. БАГАЛІЯ.

ВУАН готується до майбутнього ювілею відомого українського вченого, академика Багалія з нагоди 70 років з його народження, 50-річної наукової та 40-річної професорської діяльности. Академія Наук готує великий збірник, присвячений ювілеві.

Академія одержала багато листів з ріжних міст України від наукових, культурних та громадських організацій про бажання взяти участь у святкуванні. Також одержано листи від закордонних учених, що бажають взяти участь в цьому святі.

ЧІЧЕРІН КОНФЕРУЄ В БЕРЛІНІ

БЕРЛІН, 1. грудня. — Прибув сюди совітський міністер заграничних справ Чічерін, щоби переговорити з Штреземаном про німецько-совітські відносини. Така розмова конечна з того згляду, що Німеччина стала членом Ліґи Націй та звязала себе умовами в Тоарі. Совіти хочуть знати, чи Німеччина дасться втягнути в евентуальний наступ, звернений проти радянських республик.

Такі самі конференції відбуде Чічерін з Бріяндом і Чемберлейном. На разі виїде він до Франкфурту, щоби піддатися лікарським оглядинам, а по тім піде до місцевости Віші в Франції на відпочинок.

ЗІЗІ ЛЯМБРІНО ПРОГРАЛА ПРОЦЕС З КАРОЛЕМ.

ПАРИЖ, 1. грудня. — Суд відкинув позов Зізі Лямбріно, яким вона домагалася від бувшого румунського престолонаслідника відшкодовання в сумі 10,000,000 франків, а заразом імени Гогенцолернів для свого сина Мірка, який походить з її морганатичного подружа з Каролем.

Суд відкинув позов задля своєї некомпетентности по тій причині, що обі сторони являються румунськими підданими і тільки румунський суд може вирішувати ту справу. Дитині одначе годі признати инше імя як те, що вписане в метриці. Мірко уродився тоді, коли румунський суд занулював подруже Зізи з Каролем.

Кароль оженився по тім з грецькою принцесною Геленою, яку тепер рівнож покинув і живе в Парижи з новою дамою серця, що зветься Люпеско.

КУПУЄ ДЛЯ ЖІНКИ ДОРОГОЦІННИЙ БРИЛЯНТ, КОЛИ ВОНА ВМИРАЮЧА.

ПАРИЖ, 1. грудня. — Аґа Хан, богатий магометанський князь Індії, закупив на лондонській лїцитації для своєї гарної жінки дорогоцінний брилянт за суму $24,000. Цей брилянт є 40-овий з ряду що до величини. Нещасте тільки лежало в тім, що коли купували цей брилянт, жінка Хана, яка походить з італійського роду, лежала на смертній постелі.

КОРОЛЕВА МАРІЯ СЕКРЕТНО БАЧИЛАСЯ ЗІ СИНОМ КАРОЛЕМ.

ПАРИЖ, 1. грудня. — Хоч як слідили за королевою Марією, то все таки репортери довідалися допера по всім, що Марія мала півгодинну розмову з Каролем в однім приватнім домі. Ніхто не знає теми розмови. Тільки ті, що стоять близько королевої, заявили, що королева переконувала певно сина, щоби він стояв осторонь заворушень в Румунії, а заразом дала йому до пізнання, що на випадок смерти Фердинанда, вона сама перебере керму держави.

Марія одержала звіт що до цего, що діється в Румунії і заявила коротко, що край знаходиться в дуже важкому положенню та додала, що Румунія вже нераз переживала такі хвилї.

НЕ ХОЧУТЬ ПРИЗНАТИ ВИБОРІВ ЯК ПЛЕБІСЦИТ В СПРАВІ МОНАРХІЇ.

БУДАПЕШТ, 1. грудня. — Соціялістична партія рішила оголосити протест проти уряду премієра Бетлена, який заявив, що буде вважати вислід теперішних виборів до парламенту як плебісцит в справі монархії. Бетлен подав, що новий парлямент буде супроти цего в праві вирішити остаточно ту квестію. Соціялісти знова домагаються, щоби над справою монархії був переведений властивий, виразний плебісцит, щоби кождий розумів о що ходить.

БЕРЛІН ЗАХОПИВ ШАЛ ТАНЦЮ.

БЕРЛІН, 1. грудня. — Від часів вибуху війни не було тут ще такого шалу до танців, який дається завважити в послідних місяцях. Всі галї до танців позамовлювані на кілька місяців наперед. Оголошують множество специяльних, великих балїв, хоч два рази в тиждень відбуваються правильно великі бали у 12 величезних галях, з яких кожда містить 5,000 танцюючих.

УГОРСЬКОГО ПАТРІОТА РАКОЧІЯ ПОКАРАНО ЗА ОБРАЗУ ФАШИСТІВ.

БУДАПЕШТ, 1. грудня. — Суд засудив на кару $25 Евгена Ракочія, 85-літного журналїста, який через десятки літ був символом мадярскої самостійности. Ракочія, який сам був весь час до певної міри революціонером, а на всякий случай ідеалом мадярського патріота, засудив суд за те, що він накинувся на мадярські фашистські організації, які, після Ракочія, мали підготовити фальшівництво французьких франків та допускалися убийств на особах, які не погоджувалися з їх політикою. Таку поведінку називає Ракочі моральною сліпотою. Засуджено його тому, що він відказався від того, щоби перевести довід правди, а відказався тому, що йому мадярський патріотизм не дозволяє на таку роботу.

ПОПІЛ КРАСІНА ПОХОВАНО В КРЕМЛИ.

МОСКВА, 1. грудня. — Попіл померлого минулого тижня совітського амбасадора Красіна перевезено з Лондону до Москви. Урну з попелом привезла дочка Красіна. Більше як 20,000 людей взяло участь в похороні, на якім виголошено декілька промов, а попіл поховано біля Леніна, бо Красін був найвірнійшим його товаришем. Було всего кілька вінців, бо рішено замісць вінців зібрати 25,000 рублів на допомогу безпритульним дітям.

При всякій нагоді складаймо жертви на Сиротинець-Захист Українського Народного Союза.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДО ЧОГО ДОВОДИТЬ РЕЛІҐІЙНИЙ ФАНАТИЗМ

Не в тім лихо, що Українці в Америці є ріжної віри. Буває таке у других народів, і в нас може бути. Цеж явище до певної міри природне. І не біда в тім, що в нас ріжні політичні партії, бо вже саме життя є так складне, що годі його підпорядкувати під один спосіб думання. Лихо начинається допера тоді, коли релігійні чи політичні гуртки чи партії ставлять інтерес ґрупи чи партії висше над інтерес національний. Тоді стає неможливим ніяке обєднанне національних сил, бо ґрупи позамикаються в тіснім своїм кружку і поза ним не будуть бачити світа А самі вони, хоч би й мали добру волю послужити народній справі, нічого доброго не вдіють, бо ходячи самопас, є за слабі до якоїсь ширшої і поважнійшої акції, а національне визволенне може прийти тільки дорогою обєднаного наступу супроти ворога. Тому звідки би не підходити, всі ми відчуваємо, що треба нам обєднання. Не розуміють цего хиба тільки невідвічальні амбітні одиниці, які з засліплення і вузкоглядности, або з особистого інтересу не хочуть підпорядкувати себе ось тому льоґічному природному стремлінню до загально-національного обєднання, яке повинно проявлятися серед нас в Америці в от хоч би таких хвилях, коли святкуємо роковини української державности, коли обходимо память соборности, або роковини смерти наших національних ґеніїв Шевченка чи Франка. Чиж нема вже між нами, синами одного і того самого народа навіть стільки спільного почуття, щоби ми не могли здобутися відсвяткувати раз чи два рази в рік велике національне свято спільними силами як діти одної і тої самої української сімї? Чи навіть в той день, який не має нічого спільного з нашими релігійними почуваннями, маємо ділити себе на католиків і православних? Чи маємо далі прикладати свої руки до цего злочинного в національнім розумінню діла в 20 століттю і на американській землі, повній релігійної толерантности?

З дописей, які до нас доходять, бачимо, що по деяких місцевостях не було спільного листопадового свята задля марниць. Зявився в місцевости якийсь новий „фронтовий герой", що боровся „на всіх фронтах", та повів свято „самостійно". А знов в Филаделфії знайшовся такий катедральний парох чи епископ, які обходять „листопадове свято власними силами при катедрі" осібно, бо на улаштованім всіми братствами і товариствами листопадовім святі буде диригентом православний священик. Такі випадки повинні раз на все щезнути. Їх треба прилюдно напятнувати, щоби більше не повторилися. Це й робимо.

БОРБА МАКЕДОНЦІВ О ВИЗВОЛЕННЄ

(Оригінальна допись до „Свободи").

Одним з найбільше пекучих „питань", які займають вже від многих літ европейський світ політичний, належить так зване **„македонське питаннє".**

Воно вже було нераз причиною ріжних заколотів, повстань а навіть війни між трьома сусідуючими з собою державами, а то між Болгарією, Сербією та Грецією. Переважну часть Македонії держить тепер в посіданню Сербія, котра старається при помочи найстрашнійшого террору македонську людність живучу під її кнутом — разом 800,000 народа — перемінити в Сербів. — Дальших 200 тисяч Македонців живе під панованнєм Греків, а їх террор дається тимбільше відчути македонській людности, що вона є славянського походження а Греки нічого спільного зі Славянами не мають. — Однак єще і в Болгарії живе пів міліона Македонців — а є то власне утікачі з сербської а в меншій частині з грецької займанщини. Та людність мусіла утікати перед террором своїх ворогів та полишати звичайно свої ґрунта та свої оселі — щоби в сусідній Болгарії шукати помочи для себе. Можемо представити собі, який великий тягар паде через це на малу Болгарію, котра мусить удержувати цілого пів міліона людности переважно на державний кошт.

В старинних, передхристіянських грецьких казках говорено колись про такого страшного змія, що мав кількадесять голов і коли було йому одну голову відтяти — так йому зараз наростала нова голова.

Була це так звана лернейська гидра і до неї то порівнують тепер македонське питанне. Щоби й не робити — воно лишається отвертим, неполагодженим та грозить все новими політичними і военними комплікаціями.

Давнійше розходилося в македонському питанню більше о сторону цілком соціяльного характеру. — Були там властивими власниками землі музульмане, котрі беззглядно і немилосерно визискували христіянських „раїв" то є селян, що сиділи на ґрунтах в характері дідичних політників (державців).

Однакож панованнє музульманських Турків зломано і справа македонська набрала згодом чисто політичного характеру. Здавалобися, що по визволенню Болгар і Сербів з турецької неволі — булоби найрозумнійшим, коли би вони були створили спільну велику державу для оборони від всіх напасників, котрі чигали на їх землі, або бодай хотіли мати переважний вплив над ними. — Та тут станули на перешкоді цілком противні інтереси двох великих держав: Росії та Австроугорщини. Перша з них хотіла доконче здобути Царгород та пролив босфорський — друга — як говорено — стреміла до Сальонік (Солуня) над морем а на всякий випадок була противна, щоби на полудне від неї повстала велика славянська держава, котра би мала притягаючу силу і для Сербів, Хорватів та Словінців, живучих в державі Габсбурґів чи там властиво Льотрінґів.

У всякому разі для обох славянських невеликих держав — Сербії і Болгарії представляла Македонія, позістаюча до 1919 р. під панованнєм Турків, спірну територію, котру одна і друга держава рада була для себе придбати. В так званій першій балканській війні 1912 обі ті держави в злуці з Грецією побили Турків, але через австрійські і російські інтриґи — Серби і Греки кинулися потім на Болгар, а в букарештенськім договорі з 1913 р. поділили головний предмет спору — то є Македонію (45 тисячів квадратових кільометрів) поміж себе. І так — тепер Греки стараються — тих 200,000 Македонців, що дістались під їх пановання — погречити, а Серби своїх 800,000 — посербити. — Хто з них брутальнійший, більше безглядний — годі сказати. Греки як все — намагають більше хитростю, Серби — явним безоглядним террором.

Сими днями був у мене один з представників **„Внутрішної македонської революційної організації"** — редактор П-в. Він показав мені великий ілюстрований альбом, де були не лиш гарно репрокуковані чудові види з того гірського краю, але і ряд портретів та ґруп борців за македонську самостійність.

Всьо то звичайно люди молоді або в середнім віці, з чорними бородами, узброєні від стіп до голови. Через груди у них ремені з патронами, в руках кріси; так і пізнати, що це і є члени повстанчих македонських чет. — Під портретами і ґрупами є підписи з іменами тих героїв, а коли я питав п. П-ва, що з ними тепер дієсь, то майже що до кождого одержав в відповідь: **„упав в бою".**

Один з більших образків сего альбому представляє шістьох поважних бородатих духовних в довгих рясах, та з колпаками на голові. Є це **македонські епископи,** котрих сербський уряд вигнав в короткій дорозі з їх епархії а місця їх обсадив — Сербами. Як бачимо — дуже проста процедура!

Чогож домагаються Македонці? Вони хотять, щоби їх рідний край не був ані під Греками, ані під Сербами, ані під Болгарами — вони бажають **собі самостійности!** „Коли будемо самостійні — кажуть вони — тоді вже самособою покажеться, чи ми Болгаре, чи Серби".

А хотя то такий невеликий народець: всього **півтора міліона** — то преці вони ні на хвилю не тратять віри в остаточну побіду: завзятте у них і охота до борби — нечувані; хрунів, національних зрадників — карають безпощадно смертю.

І так на примір минувшого року у Відни підчас представлення в найбільшім віденськім театрі „замковім" — болгарка Кариіджю — застрілила одного такого національного зрадника.

Македонія — це край гористий, убогий — то і звідкиж брати засобів на революційну боротьбу?

Але як з усіх таких країв так і з Македонії виеміґрувало богато людности до Злучених Держав: одні з них прийшли до значного добробуту — другі ні. Але всі вони почувають себе до обовязку помагати тим, що позіставщи в краю або схоронившись на час до сусідної Болгарії — тим лиш і жиють, що продумують, як би визводити рідний край і кождої хвилі готові жертвувати своє життє за його визволенне!

Ось і редактор П-в, котрий був у мене в гостині — лише з трудом краяв хліб, коли я його запросив на чашку чаю: в нього ліва рука була перестрілена.

Колиж **півтора міліона Македонців** не тратить надії на остаточну перемогу, то чиж маємо упадати на дусі **ми,** Українці, котрих є **двайцять пять разів більше?!**

І чиж сміємо забувати на нашу **„Революційну Організацію Західної України",** що старається визволити **сім міліонів** наших, братів, поневолених рабівничою Польщею?

З яким лицем посміє глянути в очи своїм власним дітям такий американський Українець, котрий не причиняється по змозі своїх сил хоч би і невеликою лептою до визволення своїх поневолених братів?

Іван С.

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ

(За місяць листопад, 1926).

І. ПРИХІД:

1) З переносу з попередного місяця		$ 368.78
2) Прихід в листопаді		1,710.75
Разом		$2,079.53

II. РОЗХІД:

а) ВИСИЛКА ДО КРАЮ:		
1) На памятник Івана Франка	$500.00	
2) Інваліди	500.00	
3) Рідна Школа	300.00	
4) На оборону С. Петлюри	205.00	
5) Для політичних вязнів	100.00	
6) На оборону о. Пелліха	51.00	
7) На революційний фонд	50.00	
8) Письменникам	50.00	
9) Вдові по пок. Д. Вітовськім	25.00	
10) Допомога Ольшанському	25.00	
11) Сиротам	31.00	
Кошта пересилки і писем	17.50	$1,854.50
б) Кошта ведення канцелярії за жовтень		25.00
в) Кошта ведення канцелярії за листопад		25.00
г) Кошта дороги		7.00
д) Друк протестів проти румунської королевої		5.00
Разом		$1,916.50

ІІІ. ЗІСТАВЛЕННЄ:

Прихід в листопаді	$2,079.53
Розхід	1,916.50
Остає в касі Обєднання 30. листопада	$163.03

Обєднанне Укр. Організацій в Америці.

ВСІ ЗБІРКИ

зі свят Франка і зі свята української державности належить слати на слідуючу адресу:

OBYEDNANYE, P. O. BOX 411, PHILADELPHIA, PA.

ОЛЕКСІЙ К. ТОЛСТОЙ.

КНЯЗЬ СЕРЕБРЯНИЙ

(Повість з часів царя Івана Грізного).

(44)

Однакож, здавивши хвилевий переляк, він також поклонився цареви і промовив:

— Нехай буде по твойому, государю!

— Ідіть, — сказав Іван, — шукайте собі свідків, а за девять днів, зі сходом сонця, будьте оба на Червоній Площади, і горе тому, хто не видержить бою!

Глянувши на обох глубоко і непонятно, цар встав і пійшов до внутрішних комнат, а Морозов вийшов з палати, повний гідности, в товаристві своїх знакомців, не дивлячись на окружаючих його опричників.

XXIX.

Замова на желізо.

На другий день Вяземський виїхав в Москву.

Кождим другим разом, приготовляючись до поєдинку, він спустився би на свою силу і зручність; але тут ходило о Олену. Поєдинок був не простий; конець його залежав від суду божого, а князь знав свою неправість, і як не показавсь би йому Морозов гідним погорди в кождім другім бою, але в сім случаю він боявся небесного гніву, боявся, що підчас битви йому увянуть або відпадуть руки. Боязнь ся була тим сильнійша, що недавно пригоєні рани ще його боліли, і що на часи він чув ослабленне. Князь не хотів гордити нічим, щоби забезпечити собі побіду, і рішився удатись до знакомого мельника, взяти від него зіля і через чари зробити певними свої удари.

І поїхав він лісом до млина. Але підїзджаючи, він учув не тільки шум колеса, але і людський голос. Він остановився, зліз і привязавши коня до ліщини, пійшов до млина пішки. Коло самого зрубу стояв чийсь кінь в богатій збруї. Мельник розмовляв з хорошим мущиною, але Вяземський не міг бачити лиця його через те, що незнакомий був обернений лицем до мельника, збираючися вже сідати на коня.

— Будеш задоволений, боярине, — говорив мельник, потакуючи головою, — будеш задоволений, батюшка! Ввійдеш знова в царську ласку, і нехай тут мене грім забе, коли не пропаде і Вяземський і всі твої вороги! Будь спокійний, вже против тирлича-трави ніхто не устоїть!

— Добре, — відповів гість, сідаючи на коня, — а ти, старий чорте, памятай нашу умову: коли мені не поведеться, повішу тебе як собаку!

Голос видався Вяземському знакомим, та колесо шуміло так сильно, що він був непевний, хто іменно був той, що говорив.

— Як не маз повестися, батюшка, — продовжав мельник, низько кланяючись, — тільки не знимай з себе тирлича; а коли будеш з царем говорити, дивись йому прямо і весело в очи і жартуй раз-у-раз, то, будь я анатема, коли знов в ласку не ввійдеш!

Їздець обернув конем і, не завважавши Вяземського, прочвалав мимо него.

Князь пізнав Басманова і спалахнув гнівом. Занятий одною думкою про Олену, він не звернув уваги на бесіду мельника, але, зачувши своє імя, подумав, що Басманов його новий, несподіваний соперник.

Мельник тимчасом, повівши очима за Басмановом, присів на колоду і став лічити золоті гроші. Він весело всміхався, пересипуючи їх з долоні в долоню, коли се ось почув на своїм плечи тяжку руку.

Старий здрігнувся, зірвався на ноги і мало не вмер з переляку, коли очи його стрілися з чорними очима Вяземського.

— Про що ти, чарівнику, з Басмановом толкував? — спитав Вяземський.

— Ба... ба... батюшка! — промовив мельник, чуючи, що ноги його трясуться: — батюшка, князю Атанасе Івановичу, як зволиш матися?

— Говори! — закричав Вяземський, вхопивши мельника за горло і таскаючи його під колесо, — говори, що ви про мене толкували?

І він зігнув старого над самий шум.

— Батеньку! — простогнав мельник: — все скажу твоїй милости, все скажу, батюшка, пусти лиш душу, най відпокутує!

— За чим приїзджав до тебе Басманов?

— За коренем, батюшка, за коренем! Аджеж я знав, що ти тут, знав, що ти все чуєш, батюшка! Тим то я й говорив голосно, щоби звісно тобі було, що Басманов хоче погубити твою молость!

Вяземський відкинув мельника від води.

Старий зрозумів, що минув перший порив його гніву.

— Який же ти, батеньку, сердитий! — сказав він, піднимаючись на ноги, — говорю тобі, я знав, що твоя милость близько; я від раня ще чекав тебе, батюшка!

— Ну, щож хоче Басманов? — спитав князь мякшим голосом.

Мельник тимчасом вспів зовсім прийти до себе.

— Та бачиш, — сказав він, надаючи свому лицю достовірний вираз, — говорить Басманов, що цар незлюбив його, що тебе, бач, більше любить і що на тебе, на Годунова та на Малюту тільки й спадає його ласка. Ну, і вчепився мене, щоби дати йому тирлича. Дай, говорить, тирлича, щоби мені в царську ласку ввійти, а їх щоби не злюбив цар і опалу щоби на них поклав! Що з ним було діяти! Пустився з ножем до горла, виймай та поклadь; не їстись же мені з ним! Ну, і дав я йому коренець, та коренець той, батюшка, пустий. От так собі дав йому перший-ліпший коренець, що валявся в мене, аби тільки живого лишив. Стану я йому тирлича давати, щоби супроти тебе цар його полюбив!...

— Чорт з ним! — сказав рівнодушно Вяземський: — яке мені діло, чи любить його цар, чи ні. Не по се я сюда приїхав. Чи ти довідався що, старий, про бояриню?

— Ні, батеньку, нічого не довідався. А вжеж як то я старався для твоєї милости! Сім ночей, одна по одній, дивився під колесо! Бачу, іде бояриня лісом, сама одна зі старим чоловіком; сама така сумна, а старий чоловік її потішає, а більше нічого не видно! вода скаламутиться, і нічого більше не видно!

— Зі старим чоловіком? Мабуть з Морозовом! З мужем своїм?

— Ні, бачу: Морозов рослійший, тай одіж не та. На тім простий кафтан, не боярський, мабуть простий чоловік!

Вяземський задумався.

— Старий! — сказав він нараз: — чи вмієш ти шаблі замовляти?

— Як не вміти, вмію! А тобі-ж сего на що, батюшка? Щоби рубала шабля, чи щоби тупилася від удару?

— А вжеж, щоби рубала, лісовику!

— Бо то буває, що замовляють неприятельські шаблі, щоби тупилися або ломилися о збрую...

— Мені не вражу шаблю замовляти, а свою. Я буду битись на поли, так треба мені, щоб сяк чи так вбити супротивника — чуєш?

— Чую, батюшка, чую! Як не чути! — І старий став собі думати: „З ким се він мав би битися? Хто його вороги? Чи, бува, не з Басмановом! Трудно! Он тільки що говорив про него згірдно, а князь не такий чоловік, щоби вмів скривати свої думки. Може з Серебряним? Але мельник знав від Михеїча, що Серебряний в тюрмі, а від посланців Вяземського та від деяких товаришів Перстеня чув, що станичники визволили Микиту Романовича і взяли з собою, значить не з Серебряним. Остається тільки боярин Морозов. Він за вхопленне жінки міг визвати Вяземського. Правда, він дуже старий тай в судній справі можна поставити замісць себе другого боєвника. Значить, зважив мельник, князь буде битися або з Морозовом або з наймитом його". — Позволь, батюшка, — сказав він, — води зачерпнути, на твойого супостата подивитися!

— Роби, як знаєш, — відповів Вяземський і сів собі на пень.

Мельник виніс з комори ведро, спустив його під саме колесо і, зачерпнувши води, поставив біля самого князя.

— Ех, ех, — сказав він, нагнувшись над ведром і дивлючись в него уважно, — бачу твого супротивника, батюшка, тільки не розумію! Дуже старий. А ось і тебе бачу, батюшка, як ти сходишся з ним...

— Що-ж — спитав Вяземський, даремне стараючись побачити що-небудь в ведрі.

— Ангели стоять за старим, — продовжав мельник урочисто і ніби сам здивований тим, що бачить, — небесні сили стоять за ним, трудно буде зачарувати твою шаблю!

— А за мною ніхто не стоїть? спитав князь, мимохіть здрігнувши.

Мельник дивився все уважнійше, очи його зовсім остовпіли, бачилось, він зачавши дурити Вяземського, сам побачив щось страшного.

— І в твоєї милости, — сказав він півголосом — є заступники... А от тепер нічого не бачу, вода потемніла.

Він підняв голову і Вяземський завважав, що піт лився йому з чола.

— Є і в тебе заступники, батюшка, — прошептав він боязливо. — Можна буде зачарувати твою збрую.

— На, — сказав князь, виймаючи з похви тяжку шаблю, — на, чаруй!

Мельник відітхнув, вигріб руками яму, і вложив в неї рукоять шаблі. Затоптавши землю, він прикріпив шаблю вістрєм до гори, і зачав ходити навколо та шептати. Потім виймив шаблю і подав її князеви, уважно обтерши її полою.

— Возьми, батюшка, князю Атанасе Івановичу. Буде вона тобі служити, аби тільки супротивник твій шаблю свою в свячену воду не вмочив!

— А як умочить?

— Щож діяти, батюшка! Против свяченої води зачароване залізо не устоїть. Та можна зарадити й сему. Дам я тобі болотника, завісь його на шию, так у ворога свого очи відведеш.

— Давай болотник! — сказав Вяземський.

— Позволь, батюшка, позволь; для твоєї княжеської милости і болотника не пожалую.

Старий пійшов знов до комори і приніс князеви щось зашитого в шматі.

(Дальше буде).

ПОКЛИК

ДО ВСІХ УКРАЇНСЬКО-КАТОЛИЦЬКИХ ПАРОХІЙ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Жах і смуток переймають кождого Українця-католика, коли бачить нечувано скорий розвал галицької части українсько-католицької церкви на нашій еміґрації.

На протязі року вісімнайцять церков відпали цілковито або розколилися від звязи з католицькою церквою.

Більше ніж двайцять тисяч душ змінило віру, а десятки тисяч перестало ходити до наших церков. Це все не виходить на добро українській еміґрації в Америці. Ніякий щирий Українець не може тішитися з того замішання, яке розбиває нашу еміґрацію. Бо ніхто з нас не хоче нашого розбиття. Хоче його хиба тільки Польща. Вона то бажає розбити нашу національну єдність в Америці. Ляхи знають добре, що крамола припинить нашу енерґію на народнім полі, що релігійна заїлість розірве нас на частки, та що через те наша поміч для рідного краю зведеться мало-помалу на ніщо!

Взявши це під увагу, не подивуємося тому, що богато наших людей думає, що Польща, яка мала рішаючий вплив на вибір епископа, має в епископі Богачевськім добре оруде для своєї цїли.

А думають так може тому, що:

1. Епископ К. Богачевський виступив проти „Обєднання", яке є орґанізацією для помочи рідному краєви, передовсім у його боротьбі із Польщею. Це ясне для кождого, що цей виступ епископа йде цілковито на руку Ляхам, які не бажають так нічого в Америці, як того, щоб те „Обєднаннє" знищити! Не забудьмо, що „Обєднаннє" віднеслося було щиро і з великою пошаною до епископа, як він тут приїхав, та що він заявив, щб дасть повну поміч йому, зваживши на благородні цїли „Обєднання". Того одначе епископ не виконав. Чому? Чи присланий і одобрений Польщею епископ Богачевський не здає собі справи з того, що в той спосіб виконує таку роботу, якої бажають собі Ляхи?

2. Епископ Богачевський виступив проти святковання памяти Івана Франка. Заказ правити богослуження за покійного національного ґенія і пашквілі, написані д-ром Назаруком в Америці, спричинили тільки ще більше розбиття нашої еміґрації. Кому в користь? Хиба тільки в користь наших ворогів, в користь Польщі.

3. Епископ Богачевський виявляє себе перед Американцями як „Ґрік Католік" або „Рутінеен Бішоп", а його муж довіря др. Назарук обороняє прозву „Русь" і „Русин" в Америці.

Комуж страшна назва „Українці", як не Ляхам, які називають нас „русінськім" народом на те, щоб пірвати наші звязки з Великою Україною?

Є ще другі справи, які турбують Українців-католиків в Америці:

а) Епископ хоче завести примусовий целібат, хоча Преосвященний Епископ Василій Такач висвячує сміло і отверто усіх жонатих кандидатів священичого стану.

б) При надаванню священичих посад епископ Богачевський не оглядається на парохіян, а настановляє священиків цілком після своєї забаганки, спричинюючи через те замішаннє і невдоволеннє.

в) В пору, коли наш рідний край, наче Лазар, простягає до нас руку о поміч, епископ наказує повести кампанію за збіркою на семинар, знаючи, що колиб така збірка удалася, то тим самим зменшилася би або й припинила цілком наша пожертва на народні цїли в краю.

Крім того на нашу думку плянований епископом семинар є непотрібний, а навіть шкідливий для нашої еміґрації в Америці. З одного боку це бувби величезний тягар фінансовий, а з другого ми певні, що з вихованців епископа Богачевського не було би ніякої користи для національної української справи в Америці.

Таксамо мусимо дивитися з недовірем на плян введення Сестер до наших парохіяльних шкіл, бо знаємо добре, що тільки декілька монахинь мають відповідну кваліфікацію як учительки.

Для невеликого числа наших парохій можна дістати що року двох-трох священиків на місце померших, можна дістати таких, які терплять за свій патріотизм у ріднім краю. Нарід одначе розуміє замисли епископа Богачевського в той спосіб, що він хоче позбутися нашого патріотичного духовенства і заміститм його таким, якому народні справи будуть чужі і противні, і длятого ми не повинні дати йому в тій справі помочи.

г) Ми бачимо, що силою за престолом, руїнуючою, деструктивною, яка помагає вносити політичний і релігійний розклад і розвал в нашу еміґрацію, є др. О. Назарук. Ще недавно крайний ворог віри і церкви, який через довгі роки письмом і словом висмівав і очернював віру і церкву, тепер має перший голос в нашій епархії в Америці. Це такий насміх над здоровим розумом, це такі кпини над віруючими людьми, що вже висталоби цього одного факту, щоби обурити проти себе всіх, які щиро думають про церкву і віру. І справді епископ, якби був навіть шукав, не був би міг вибрати лучшого тарану на розбиванне українсько-католицької церкви, як ним є др. О. Назарук. Мабуть й сама Польща не моглаби придумати лучшого середника для руїнницької роботи оттут. Та не станемо переповідати того, що знають усі, які читають „Америку", „Січ" та ті пашквілі, які появляються час до часу окремими брошурами.

д) Епископ Богачевський намагається захопити під цілковите единовластє усі парохіяльні церковні майна. Найлучший священик у нього той, який іде в розріз зі своєю громадою, який доводить до судових процесів і який змушує парохіян до безоглядного перепису парохіяльного майна на епископа. Він ігнорує представників парохій, хочаби це були найвизначніщі люди, зіґнорував збори духовенства, зібраного на реколекції, він не хоче скликати загальних зборів священства, щоби порадитися у це страшне „смутное время", бо як він каже: „не дбаю, хай остане при мені тільки дві-три церкви, але з таким духом, як я хочу". Христос учив, що добрий пастир покине 99 овець, щоби шукати одної, погибшої, а виходить, що епископ Богачевський не дбає, щоби і 99 погибло, а остала тільки одна, але така, яка йому на руку. Що це значить? Кому в користь? Хто виграє на заколоті і замішанню, який чиниться в той спосіб на нашій еміґрації? Хто хоче нашого розбиття на ворогуючі з собою гуртки?!

Це тільки загальний нарис того стану, в якім опинилася українсько-католицька церква під /управою епископа Богачевського.

А вже найлучшим доказом, до чого веде робота епископа Богачевського, є сама Филаделфія, є катедра і катедральна парохія. Народ розбитий. Поважна частина відпала і створила автокефальну парохію, а решта стоїть осторонь і жде.

Бачучи це все і слідячи, як усьо іде до скорого розкладу у нашій церкві на цілій еміґрації, підписані порішили скликати Конґрес з представників усіх українсько-католицьких парохій в Злучених Державах.

Конґрес відбудеться в середу, дня 29-го грудня 1926 р., в Филаделфії, в гали Українських Горожан, 847 N. FRANKLIN ST.

Конґрес розпічнеться точно о год. 9-ій рано. Кожда парохія може вислати від одного до трох делеґатів. Нехай не буде ні одної парохії, якаби не прислала своїх відпоручників. Добро церкви і української еміґрації залежить від тих зборів. **Мусимо порадитися і пошукати способів, щоби вратувати українсько-кат. церкву від розвалу, а цілу нашу еміґрацію від хаосу і релігійної боротьби.**

Кожда парохія нехай негайно скличе парохіяльний мітінґ і вибере делеґатів на Конґрес.

Коли священик не схоче, чи радше не зможе, заповісти про цей мітінґ, хай скличе такий мітінґ якесь товариство чи братство, що стоїть при церкві.

Ми не хочемо ніякого бунту, ніякого розколу, ніякого переходу на другу віру. Ми хочемо тільки уздоровити відносини в нашій церкві; ми хочемо мати як голову нашої епархії епископа, який не був би залежний від впливів ворожої нам Польщі.

Це така хвиля, яка запишеться золотими буквами в історії не тільки нашої еміґрації, але цілої України! Ми, на вільній землі, дамо початок і приклад для наших поневолених братів, як треба постояти за віру і за народ. Ми, свіцькі люди, вкажемо Апостольській Столиці, що хоча католики, ми не дамо вкоротити своїх прав і своїх віковічних привилеїв.

Сам Рим, як і кождий, не має пошани для гіпокритів і тих, що гнуть спину перед насилою і неправдою. Ми за правду боремося і за національну та людську честь. Нехай почує Рим наш мужеський протест проти епископської самоволі, нехай почує законні домагання цілої нашої католицької еміґрації — і в нашій справі і в справі наших людий у старім краю.

Тому на Конґрес хай спішить усяка чесна парохія, яка дорожить вірою, у якої не загаола любов до свого народу.

Проч з рабством!

Розженім темряву і докажім, що католицизм не вбиває совісти, ані людської гідности.

Любов до свого народу і любов до своєї церкви кличуть Вас на Конґрес. Не даймо на поталу нашої віри, ні нашого обряду, ні любови до України.

Як Українці і католики ми не йдемо на розріз з Римом. Ніяк ні! Ми тільки будемо боротися за наші права і привилеї, бо ми лучилися з Римом як рівний з рівним.

Филаделфія, Па., дня 29. листопада 1926 р.

ЗА ОРҐАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНСЬКО-КАТОЛИЦЬКОГО ЦЕРКОВНОГО КОНҐРЕСУ В АМЕРИЦІ:

Т. Грицей, предс.; **Іван Ваверчак,** заст. предс.; **Михайло Дармограй,** секр.; **Михайло Коцюк, Стефан Куций, Дмитро Седляр, Микола Бішко.**

Увага: По повновласти на Конґрес як і у всіх других справах належить звертатися до секретаря на адресу:

M. DARMOHRAY, 809 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ.

ВОРОГИ ПРАВДИ ВЧАТЬ НАС ШАНУВАТИ ПРАВДУ.

Довгий час я важився, чи написати мені отсі свої думки. Я невчений робітник, і боявся, що не вискажу своїх думок так, щоби мене читачі зрозуміли якраз так, як я хотів сказати.

А хочу я показати на боротьбу, яка розвелася серед нашого народа в Америці, з инчого боку. В нас часто люди нарікають на боротьбу, що вона страшне лихо, яке народови нічого не дає. Тимчасом мені видиться, що нема нічого злого, щоби на добре не вийшло, і що всяка боротьба має свої добрі плоди.

Се може декого здивує, коли я покажу на боротьбу, яку розвели в Америці проти українського імени, проти Івана Франка й Тараса Шевченка, проти прав народа в церкві, і так далі. Богато помиїв вилляли на наш нарід, на наших великих людий і на тих, які за нього побивалися. А прецінь якраз сі напасти довели нас до того, що ми звернули увагу й на себе, і на наші права, і на наші цінні вартости, які ми маємо у великих людях нашого народа.

Спитаю читачів, чому памяти Івана Франка не святковано попередних років. Хибаж він не варта був від нас чести пять літ тому назад? Не заслужив він собі в України за свою тяжку каменярську працю такої заплати в пяту річницю своєї смерти? Чомуж ми ждали зі статтями, промовами, з купованнєм книжок Івана Франка аж до того часу, як Поляки почнуть забороняти його свята в старім краю, а наші „побожні" не станут аґітувати проти свята в Америці?

А з другими справами чи не так само? Чому ми ждали з обороною прав української католицької церкви аж до того часу, як наші вороги почнуть накидати її силою й хитростю: целібат, священиків, новий календар, перемінювати духовенство на слуг чужого уряду? Пощо ми ждали аж на грубе нарушеннє своїх прав Римом, щоби перестати платити йому „Петрів гріш", а його епископам „катедральні податки", а замісць сього повертали свої гроші на службу свому власному народови?

І чи треба була аж одного виступу за другим проти нашого народа зі сторони Поляків, та їх любимців, щоби ми зірвалися до боротьби за своє право?

Мене, бувшого стрільця Української Галицької Армії, може посудять за прихильність ворогам нашого народа, коли я скажу, що добре се для нас сталося, що могуча рука польського уряду посягає аж в Америку по впливи на наш народ. Се нас розбуджує зі сну, розбуджує до життя, до праці й боротьби. Напади на право вчать нас боротися за право й шанувати право. Напасть на правду заставляє нас цінити правду й любити її.

Петро Лобур,
Дітройт, Миш.

ЧИ МИ ЛЮДИ СОЛОМЯНОГО ОГНЯ?

Вороги нашого народа звикли про нас говорити, що ми люди соломяного огня. Мовляв, ми запалюємося до всего скоро, обіцюємо собі гори перевернути. Приступаючи до роботи, ми обіцюємо собі приєднати до неї всіх, всіх без виїмку. Однак, нічого з того ми відтак не виконуємо. Не то не приєднуємо всіх, але навіть самі знеохочуємося найменшею невдачею і покидаємо розпочате діло.

Кажуть вороги, у нас усе соломяний огонь, що нагло спалахне великою полумінню, але ще скорше потухне. Що в нас соломяна віра, соломяний патріотизм, соломяна боротьба, соломяна побіда.

На се й розраховує Рим і Польща. Вони рахують, що наші люди напишуть голоси читачів, і скаржаться, покричать, а відтак махнуть руками, і тим ціла боротьба скінчиться.

Богато наших людий відай так само думало, поки не прийшла вістка, що комітет катедральної церкви в Филаделфії скликує вже церковно-народний зїзд. Сей зазив комітету є для нас дуже важним моментом. Тепер нам приходиться показати, чи справді ми люди соломяного огню. Тепер покажеться, чи ми дійсно люди, які вміють лишень говорити, говорити, і говорити, і на говоренню всяку справу кінчити. Тепер покажеться, хто є справдішним оборонцем прав свого народа і церкви, а хто лишень вміє гатити себе в груди й запевняти, словами запевняти, що він патріот. Тепер покажеться, котрі громади мають честь і відвагу і силу волі пожертвували гроші на діло. Тепер ми покажемо ворогам, чи ми вміємо лишень говорити про честь свого народа, але за її оборону навіть пальцем рушити не можемо. Побачимо тепер, що зроблять ті сотки читачів, які забирали слово в обороні народних прав у церкві; чи вони такі саме моцні в ділі, як вони моцні в пресі? Побачимо тепер, чи ті товариства й церковні братства, які так гарно обороняли добре імя України, заступали перед наругою Франка й Шевченка, не випалили вже в собі соломяний огонь і чи стане в них ще огню на діло, на зїзд, на дальшу боротьбу.

Покажім, чи правду маємо ми, що себе вважаємо дозрілим народом, чи правду мають наші вороги, які нас рахують за народ соломяного огню.

П. Сокальчук,
Ню Йорк.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ

Андрій Допілка. — Які українські ґазети з Америки доходять до Польщі? — Знаємо зовсім певно, що „Свобода" не доходить. Доходить „Америка". За другі не знаємо.

Акрон, О., А. Цепко. — На закуплені в Земельнім Банку акції одержите оригінальні акції. До сього часу банк розіслав тільки посвідки. Польський уряд не хотів зізволити, щоби можна було видати акції в американських долярах, як сего домагався Земельний Банк. Та справа ще не покінчена і тому не повисилано властивих акцій. Боятися нема чого, бо посвідка має те саме значінне, що й акція. Чи скорше чи пізнійше буде можна її виміняти.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Віче в справі відношення церкви до народа.

Заходом місцевого товариства імени Івана Франка відбулося в неділю, 21. листопада, в Українськім Робітничім Домі віче, яке мало на ціли обговорити ріжні пекучі справи, які остаточно назріли до боротьби серед української еміґрації в Америці.

Віче отворив в імени склицуючого товариства гр. Тарнавський, пояснюючи коротко, що маємо тут розглянути боротьбу, яку проти українського народа повів епископ Богачевський. На його пропозицію вибрати предсідателя, збори вибрали предсідателем таки його, а на секретаря покликали гр. Печеного.

Першим бесідником був гр. Кузів. Бесідник показав напеřед, що боротьба, яка тепер розвелася в Америці, не є така маловажна, як дехто собі думає. Відсуватися від неї ніякий щирий український громадянин не може.

Ся боротьба велася серед української еміґрації здавна. Її придушували штучно, але вона тепер таки довела до зриву. Якби її придушити силою ще раз, то вона ще раз вибухне. Українська іміґрація в Америці пробувала розвязувати се питанне ще на церковнім зїзді в Гарисбурґу, в 1902. році, коли вперше впав клич „Проч з Римом“. Справу заглаєно, але справи не вирішено. Через те вона тепер наново виходить на верха.

Заглаєно справу через присланне нам епископа Ортинського. Сей приїзд сконсолідував одну частину української іміґрації, але рівночасно відбив яких 100,000 уніятів від українського народа, загнавши його в лабети російського православя.

З приїздом епископа Богачевського перед українську іміґрацію в Америці поставлено ряд цікавих національних і церковних питань, як: клерикалізм, рутенство, целібат, конкордат, Франко і т. д. Поза всіми тими справами йде боротьба за одно велике, основне, головне питанне, а саме за те, чи політика церкви має вестися по волі народа, вірних сеї церкви, чи по волі гієрархії, себто її епископів і других зверхників.

Хоча боротьба ведеться за те основне питанне, та боротьба проявляється, вибухає часто з приводу менче важних, другорядних справ. Діється се не лишень на полі релігійнім. Так було приміром з американською революцією, де в ґрунті річий ходило о те, чи кольоністи в Америці мають право до заступства в англійських законодатних установах, а преціньборотьба проявлялася такими актами, як викидуваннєм чаю в море.

За боротьбою, яку ми ведемо в Америці, слідить уважно старий край, бо й там іде боротьба за те, кого мають слухати епископи католицької церкви: чи українського народа, чи приказів Риму й Варшави? Там Рим пішов рука об руку з польським урядом і старається наломити цілу унятську церкву для польської політики. Український народ всіма силами старається відбити своїх епископів від польської політики, але йому се не вдається тому, бо український народ в Галичині рівночасно старається ще держатися Риму. З огляду на те, що галицькі Українці хочуть рівночасно бути вірними Римови, який іде з Польщею рука об руку, а рівночасно хочуть відвернути своїх епископів від Польщі, яка має змову з Римом, українська політика не може виплисти на чисту воду. І не виплине так довго, поки Українці Галичини не побачать наслідків сеї ситуації і не зірвуть звязків з Римом за його звязки з Польщею.

Українському народови треба станути лавою, щоб піддержати тих священиків, які в сій боротьбі рішаються йти з народом. Колиб навіть таких священиків не найшлося, то й тоді не треба переставати боротьби, бо

„коли пастирі стануть вовками,
то вівцям потреба пастись самим“.

Другим бесідником був гр. Ревюк. Бесідник заявив, що він не буде трактувати справу виключно зі становища політики українського народа, лишаючи на боці питання чисто релігійної натури, а передовсім питанне, до якої церкви українським людям належати. Таке релігійне питання рішити має кожда людина після свого почування, а другим людям треба такі чесні релігійні почування шанувати. В політиці треба дивитися не за тим, до якої церкви чоловік належить, але чи він дбає за добро народа.

Боротьба, яка розвелася в Америці, не є боротьба релігійна. Се є політична боротьба, яку розвів серед Українців польський уряд через те, що він захотів повернути на свою службу всі церкви, до яких належать Українці під польською кормигою. Зломивши збройну силу України, Польща заатакувала розвій українського народа на поли освіти, шкільної й позашкільної, на поли економічної орґанізації, політичної орґанізації, а наконець рішилася перемінити церкви на західній Україні, православні й католицькі, на оруддя польонізації. В тій цили віддано православну церкву під контролю польського уряду, а зі столицею католицької церкви в Римі зроблено угоду, так званий конкордат, яким за ціну найріжнійших привилеїв для духовенства купується його як слуг польонізації.

Відбиттем сеї політики Риму й Польщі є всі ті виступи проти української національної політики, які ми бачили в Америці. Розбиванне українських орґанізацій, розбиванне допомогової акції для старого краю, накидуванне нам назви Русинів проти обєднуючої назви Українців, аґітація проти святкування памяти 10-літної річниці смерти Івана Франка, що розбудив український народ Галичини до свобідного життя, повільне латинщенне української католицької церкви, — все те обяви тої самої політики, яка в старім краю видала конкордат Риму з Варшавою. Боротьба тут іде не за панахиди по Івані Франку, і боротьба тут між особами, а боротьба тут за велику засаду: чи церква має служити народови, чи може народ має служити епископам і тим, кому їм захочеться служити?

На се питанне мають тепер відповісти вірні католицької церкви. Відкидатися від відповіди на нього вони не можуть. Коли вони боязливо від нього відсунуться, то тим вони перестануть бути щирими Українцями, а відтак ще зроблять тяжку кривду власній церкві.

Як вони відповідять на се питанне, се обходити мусить і людий, які до католицької церкви не належать, бо се питанне в великій мірі національне питанне, а таким має цікавитися кождий свідомий член українського народа. Від боротьби нам не втікати. Коли будемо перед небезпекою голову в пісок ховати, сим ми небезпеки не усунемо. Якраз тоді небезпека до нас найближче підійде.

По рефератах пішли запити й дискусія, в яких брало участь богато присутних громадян.

На пропозицію другого референта збори ніяких резолюцій не виносили, вважаючи осудженне політики ворогів нашого народа резолюціями непідходячим способом боротьби. Всесторонне висвітленне питань, зачіплених у сій боротьбі, є найкращим засобом боротьби. На людий, які справу всесторонно розглянули, можна покластися, що вони відтак уже зроблять те, чого добро народа найкраще вимагає.

Віче тревало від години пів до четвертої аж поза годину сему, і хоча межи присутними були люде всяких поглядів, релігійних і політичних, віче перейшло в великім порядку й спокою.

Присутний.

ЯК БУДУЄМО СИРОТИНЕЦЬ У. Н. СОЮЗА.

134.

Товариство знад Збруча, відділ 280. У. Н. Союза в Скрентон, ПА.

Ліпше пізно, як ніколи. Аби не лишитися позаду, наш відділ хотяй не великий, ухвалив з відділової каси виплатити суму 25 долярів на будову Сиротинця-Захисту. Наш відділ недавно заснований, а кромі сего маємо кількох членів покалічених, котрим мусимо помагати з членської каси, (бо у майнах без того не обійдеться), але на зазив нашого предсідателя на мітінгу, котрий відбувся дня 15 серпня с. р., члени зложили від себе 18 долярів, що разом робить суму 43 доляри. А що повинні зложити такі відділи, що мають по 100 і більше членів на таку благородну ціль як Сиротинець? Лиш спільно до діла, а успіх мусить бути! — З поважаннєм, В. Захарчук, секретар.

135.

Товариство Запорожська Січ в Бінґгемптон, Н. Й., відділ 21. У. Н. Союза.

На звичайних зборах нашого відділу секретар прочитав відозву в справі будови Сиротинця і коротко пояснив присутним завдання так великого діла. Члени, розбираючи справу, по короткій дискусії всі одноголосно згодилися жертвувати по одному долярови, як рівнож ухвалили жертвувати з товариської каси 25 долярів. З причини безробіття в нашій місцевости не всі члени могли зложити свою жертву а більшість деклярували і тому висилка грошей здержана, але сподіємося, що з кінцем сего місяця наші члени постараються зложити обіцяні жертви та так важну ціль, тому бажаємо як найбільшого успіху в розпочатім ділі. При тім взиваємо другі відділи, котрі легковажать будову Сиротинця, нехай застановляться над тою справою і чим скорше всі як оден допомагаймо довести розпочате діло до кінця а побачимо, що ця будова уквітчається великим успіхом. — За уряд: Михайло Ґулячок, предсідатель; Іван Мартинів, секретар.

136.

Сіґінав, Миш.

Дня 31. жовтня, 1926. відбулися хрестини синків (близнюків) Данила і Григорія, гр. Петра і Марії Ґосько, члена відділу 309 У. Н. Союза і при тій нагоді, на поклик одного із гостей зібрано дрібними датками $4.10 на будову Сиротинця У. Н. Союза. Невелика се є сума, бо не богато гостей було, але є доказ, що український народ в Америці хотів би мати сиротинець, так як мають їх інші народи. Тому до діла, ми всі, при всякій нагоді чи то дрібними збірками чи більшими датками, складаймо кільки хто може на будову так потрібної нам народної інституції. — Гість.

137.

Товариство Запорожська Січ Б. Хмельницького в Трентон, Н. Дж., відділ 245. У. Н. Союза.

Висилаємо чек на суму 50 долярів на Сиротинець при У. Н. Союзі. Двайцять пять долярів виасиґновано з каси відділової а двацять пять ми зібрали від членів як добровільні жертви.

Фактично члени деклярували богато більше, та однак ми не вспіли ще сколектувати. Коли сколектуємо, вишлемо другим разом. — За уряд: Іван Морозко, предсідатель; В. Гасій, секретар; Йосиф Сабат, касієр.

138.

Братство св. о. Николая в Трой, Н. Й., від. 191. У. Н. Союза.

Наше братство на своїм місячнім мітінгу, що відбувся дня 17. вересня с. р., рішило причинитися до будови Сиротинця, котрий має повстати при У. Н. Союзі.

На самий перед ухвалено дати з братської каси суму 25 дол., а відтак збирати жертви від членів, не меньше одного доляра від кождого члена. Збірка не обійшлась без трудностий і ще є такі члени, що їм треба толкувати, на яку ціль сі гроші підуть, а вони відповідали, що вже оден сиротинець є, тай жадного українського селянина не хотять там приняти. Котрий сю справу добре розуміє, то і других при собі підтримує. Без тих, що кричать, ми роботи не занехаємо. Нехай вони собі кричать, а ми, котрі розуміємо діло, вперед, а опісля і вони підуть за нами без крику і нарікань. Опісля предсідатель завізвав членів до жертв. Позаяк мало членів було на сім мітінгу, то зібрано від членів лише $14. Разом цілу суму 39 долярів вислано на Сиротинець У. Н. Союза. Решта членів обіцяли принести на слідуючий місяць. Жичимо найліпших успіхів в так важнім ділі. — За уряд братства: Панько Джинджирист, секретар.

139.

Братство св. о. Николая в Тейлор, Па., відділ 193. У. Н. Союза.

І наша громада не хоче лишитись осторонь від такої гуманної цили як будова Сиротинця при Українськім Народнім Союзі. Зібрані гроші на сю ціль висилаю разом з розметом, котрі прошу ласкаво доручити Комітетови будови Сиротинця. Нехай нас трудноші не відстрашують, але підбадьорують до витревалости в розпочатім ділі. — З поважаннєм, за уряд: Андрій Молодович, предсідатель; Михайло Малишевський, секретар; Павло Наґаджина, касієр.

(Дальше буде).

НА ПОМІЧ СТРАЙКУЮЧИМ В ПАСЕЙКУ, Н. ДЖ.

ЗІСТАВЛЕННЄ

з жертв, присланих на руки адм. Свободи, за місяць листопад, для страйкуючих в Пасейку, Н. Дж.

Northampton, Pa., від. 44	$15.00
Newark, N. J., від. 26	26.00
Manville, R. I., громада	16.55
Perth Amboy, N. J., від. 104	15.50
Ігнатій Гаврилюк, від. 70	3.00
Разом	$76.05

Повисшу суму відослано на руки страйкового комітету, що посвідчує понисше письмо:

SVOBODA,
Ukrainian Newspaper,
83 Grand St.,
Jersey City, N. J.

Dear Friends:

Many thanks for your contribution of $76.05 represenitng donations sent to you by your readers. We enclose our official receipt No. 13124.

With best wishes, we are
Fraternally yours,
ALFRED WAGENGNECHT,
Relief Chairman.

СПРОСТОВАННЄ.

В числі 278 Свободи була проголошена збірка на поміч страйкуючим в Пасейку з So. Bethlehem, Pa. Там замісць подати: Бр. св. Димитрія, від. 288 У. Н. С., подано мильно Бр. св. Володимира, від. 388 У. Н. С., що отсим простується.

В. Підгайний, секр.